

En dag om kompetencer

Jeppes Bundsgaard

Dannelse og literacy i det 21. århundrede

Slides på www.jeppe.bundsgaard.net/foredrag

Kompetence

- Et managementord der „nedstammer fra en specifik virksomhedsøkonomisk tænkning, kaldet Human Ressource Management“ (Carlsen 2005: 29)
- The term "core competencies" was first coined in a 1990 article titled "The Core Competence of the Corporation" by C.K. Prahalad and Gary Hamel in a series of Harvard Business Review articles.

Kompetencebegrebets historie

- "It is consequently futile to set up even the ulterior development of faculties of observation, memory, etc., unless we have first determined what sort of subject matter we wish the pupil to become expert in observing and recalling and for what purpose. And it is only repeating in another form what has already been said, to declare that the criterion here must be social. We want the person to note and recall and judge those things which make him an effective **competent** member of the group in which he is associated with others." Dewey (1916): *Democracy and Education*

Kompetence i DK

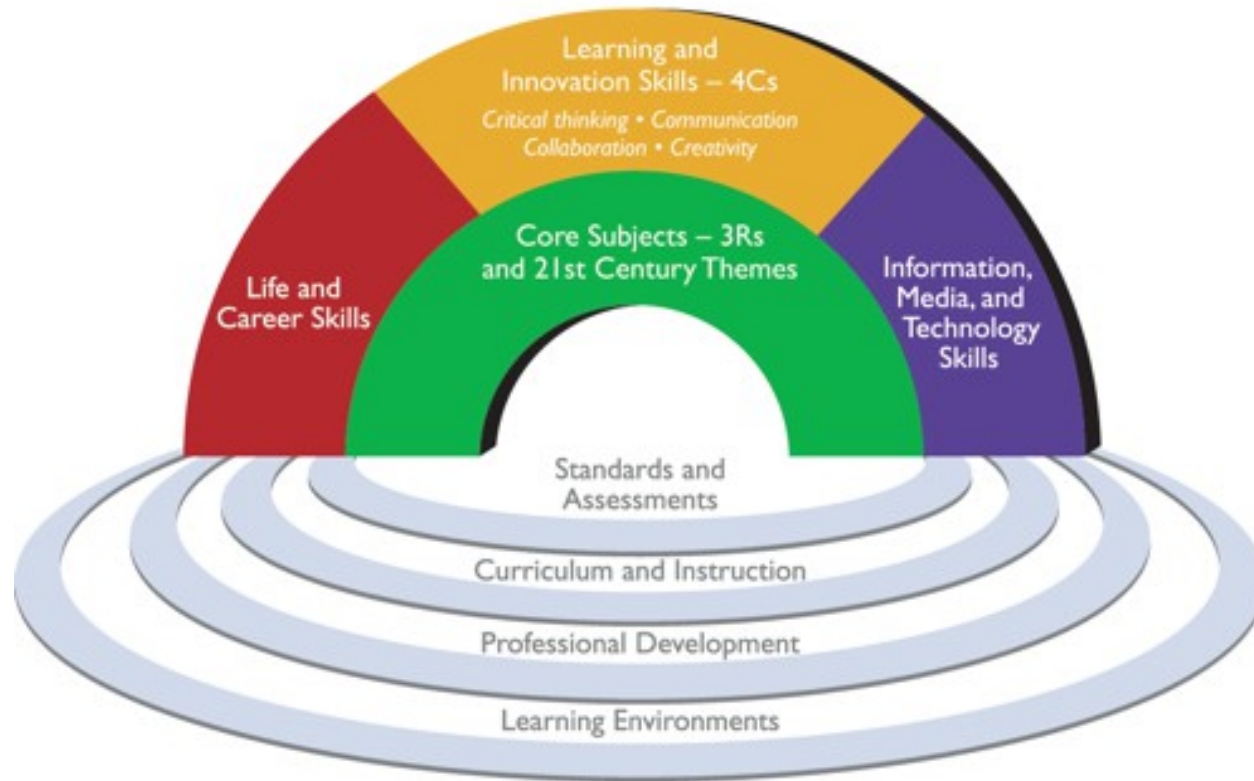
- Handlingkompetence, Hans Jørgen Kristensen (1983; 1987)
- Handlekompetence, Karsten Schnack og Bjarne Bruun Jensen (1993)
- Kompetence, Per Schultz Jørgensen (1999; 2005)
- Faglig kompetence, Mogens Niss (1999; m.fl. 2002)
- Kompetence, Hans Siggaard Jensen (2005)

En tendens

- Nye refleksioner over hvad eleverne skal lære
 - Assessment and teaching of 21st Century Skills
 - Partnership for 21st Century Skills
 - Description and Selection of Key Competencies (DeSeCo)
 - International Information and Computer Literacy Study
 - Osv.

Partnership for 21st Century Skills

21st Century Student Outcomes
and Support Systems

Interdisciplinære temaer

- "weaving 21st century interdisciplinary themes into core subjects"
 - Global awareness
 - Financial, economic, business and entrepreneurial literacy
 - Civic literacy
 - Health literacy
 - Environmental literacy

Assessment and teaching of 21st Century Skills

GROUP 1:

Working Group on 21st-Century Skills

Led by Senta Raizen of WestEd (U.S.), this group agreed upon the following framework and list of 21st-century skills.

21st-Century Skills:

Ways of thinking

- Creativity and innovation
- **Critical thinking, problem solving, decision making**
- Learning to learn, metacognition (knowledge about cognitive processes)

Ways of working

- Communication
- **Collaboration (teamwork)**

Tools for working

- Information literacy
- **Information and communication technology (ITC) literacy**

Living in the world

- Citizenship - local & global
- Life and career
- Personal and social responsibility -including cultural awareness and competence

**Skills in yellow will be the focus of work in 2010.

AMERICAN ASSOCIATION
OF SCHOOL LIBRARIANS

STANDARDS FOR THE

21st-CENTURY LEARNER

LEARNERS USE SKILLS, RESOURCES, & TOOLS TO:

- 1** Inquire, think critically, and gain knowledge.
- 2** Draw conclusions, make informed decisions, apply knowledge to new situations, and create new knowledge.
- 3** Share knowledge and participate ethically and productively as members of our democratic society.
- 4** Pursue personal and aesthetic growth.

1

Inquire, think critically, and gain knowledge.

1.1 Skills

- 1.1.1 Follow an inquiry-based process in seeking knowledge in curricular subjects, and make the real-world connection for using this process in own life.
- 1.1.2 Use prior and background knowledge as context for new learning.
- 1.1.3 Develop and refine a range of questions to frame the search for new understanding.
- 1.1.4 Find, evaluate, and select appropriate sources to answer questions.
- 1.1.5 Evaluate information found in selected sources on the basis of accuracy, validity, appropriateness for needs, importance, and social and cultural context.
- 1.1.6 Read, view, and listen for information presented in any format (e.g., textual, visual, media, digital) in order to make inferences and gather meaning.

- 1.1.7 Make sense of information gathered from diverse sources by identifying misconceptions, main and supporting ideas, conflicting information, and point of view or bias.
- 1.1.8 Demonstrate mastery of technology tools for accessing information and pursuing inquiry.
- 1.1.9 Collaborate with others to broaden and deepen understanding.

1.2 Dispositions in Action

- 1.2.1 Display initiative and engagement by posing questions and investigating the answers beyond the collection of superficial facts.

- 1.2.2 Demonstrate confidence and self-direction by making independent choices in the selection of resources and information.
- 1.2.3 Demonstrate creativity by using multiple resources and formats.
- 1.2.4 Maintain a critical stance by questioning the validity and accuracy of all information.
- 1.2.5 Demonstrate adaptability by changing the inquiry focus, questions, resources, or strategies when necessary to achieve success.
- 1.2.6 Display emotional resilience by persisting in information searching despite challenges.
- 1.2.7 Display persistence by continuing to pursue information to gain a broad perspective.

1.3 Responsibilities

- 1.3.1 Respect copyright/intellectual property rights of creators and producers.
- 1.3.2 Seek divergent perspectives during information gathering and assessment.
- 1.3.3 Follow ethical and legal guidelines in gathering and using information.
- 1.3.4 Contribute to the exchange of ideas within the learning community.
- 1.3.5 Use information technology responsibly.

1.4 Self-Assessment Strategies

- 1.4.1 Monitor own information-seeking processes for effectiveness and progress, and adapt as necessary.
- 1.4.2 Use interaction with and feedback from teachers and peers to guide own inquiry process.
- 1.4.3 Monitor gathered information, and assess for gaps or weaknesses.
- 1.4.4 Seek appropriate help when it is needed.

Målet er dannelse?!

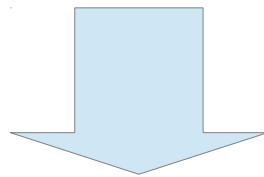
- "Oplysning er menneskets udtræden af en selvforskyldt umyndighed. Umyndighed er manglende evne til at bruge sin forstand uden andres ledelse" (Kant)
- "Almendannelse er i denne henseende ensbetydende med at få en historisk formidlet bevidsthed om centrale problemstillinger i samtiden og – så vidt det er forudsigeligt – i fremtiden at opnå den indsigt, at alle er medansvarlige for sådanne problemstillinger, og at opnå en beredvillighed til at medvirke til disse problemers løsning" (Klafki 2001, p. 74)
 - Selvbestemmelsesevne
 - Medbestemmelsesevne
 - Solidaritetsevne

Målet er deltagelse?

- [Progressive samfund] tilstræber at forme de unges erfaringer således, at disse ikke skal reproducere de gældende vaner, men skabe bedre vaner, så det fremtidige voksne samfund er en forbedring der skyldes dem selv (Dewey 1916).

Traditionel curriculumudvikling: Fra formål til fag

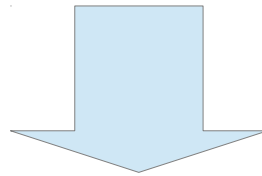
- Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der: forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling.

- Formålet med undervisningen i faget dansk er at fremme elevernes oplevelse og forståelse af sprog, litteratur og andre udtryksformer som kilder til udvikling af personlig og kulturel identitet. Faget skal fremme elevernes indlevelsessevne og deres æstetiske, etiske og historiske forståelse.

Traditionel curriculumudvikling: Fra fag til trinmål

- Formålet med undervisningen i faget dansk er at fremme elevernes oplevelse og forståelse af sprog, litteratur og andre udtryksformer som kilder til udvikling af personlig og kulturel identitet. Faget skal fremme elevernes indlevelsessevne og deres æstetiske, etiske og historiske forståelse.

- Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at
 - læse sikkert og hurtigt med forståelse og indlevelse
 - beherske forskellige læseteknikker
 - afpasse læsemåde efter formål, genre og medie
 - fastholde det væsentlige af det læste i mundtlig og skriftlig form

Udfordringer

- Målet med skolen?
 - Dannelse
- Målet med de enkelte fag?
 - Hvad er forbindelsen?
- Trinmål
 - Hvorfor?
 - I hvilket omfang?

Et alternativ

- Det mest relevante spørgsmål en elev kan stille:
 - "Hvad skal vi bruge det til?"
- Et gyldigt svar:
 - "Du kan kan bruge det, når du skal..."
- Derfor:
 - Lad os tage udgangspunkt i de situationer eleverne står i og kommer til at stå i

Faser i en prototypisk situationsorienteret curriculumlogik

Faser i en prototypisk situationsorienteret curriculumlogik

Formål

- [...] derfor må uddannelsesinstitutionerne og de pædagogiske bestræbelser, der foregår der, åbne sig over for den virkelighed de lærende er en del af uden for skolen, åbne sig over for deres allerede eksisterende eller mulige erfaringer og kontroverser. Uddannelsesinstitutionerne og de pædagogiske bestræbelser må bevidst og målrettet – gennem grundige undersøgelser, projekter og praktiske forløb – opsøge denne virkelighed og sætte det, man har erfaret, til diskussion inden for skolens rammer
 - (Klafki 2001, p. 84).

Formål og mål

- Hvad vil vi med vores samfund og
- Hvordan vil vi opdrage de opvoksende generationer til at deltage i dette samfund

Faser i en prototypisk situationsorienteret curriculumlogik

The missing link: Konkretisering gennem situering

- Menneskets liv foregår i en **sekvens af stadigt skiftende situationer**
- Situationer udgøres for os af
 - et eller flere geografiske **rum** evt. forbundet af teknologier og medier,
 - en konstellation af **primære** (materielle) **artefakter** og menneskelige **deltagere** som står i
 - komplekse historisk determinerede **relationer** til hinanden, og som
 - rammes ind af **sekundære** (konceptuelle, sociale) **artefakter**
 - regler, forventninger, typiske processer for handling og begivenheder
 - **mentale modeller** af situationen
- Situationer er **determineret** af **tidligere** og **forventede** senere situationer og af den samfundsmæssige og materielle **kontekst**.

Prototypiske situationer

- The world consists of a virtually infinite number of discriminably different stimuli. One of the most basic functions of all organisms is the cutting up of the environment into classifications by which non-identical stimuli can be treated as equivalent (Rosch et al.)
- En prototypisk situation er
 - en abstraktion som har konkret eksistens for os når vi skal håndtere udfordringer i stadigt nye situationer.
- *Recurrent situations, typified rethorical action* (Miller)
- Et analytisk begreb: En prototypisk situation er en grundtype-situation

Situationsanalyse

- Mål: udvælge og afgrænse prototypiske situationer
 - sociologisk og almindidaktisk analyse
- Tre delanalyser
 - a) udpegning af typiske identiteter,
 - b) udpegning af prototypiske situationer disse identiteter deltager i og
 - c) udpegning af udfordringer i disse prototypiske situationer.

Fire domæner

Fem identiteter

- Borger
- Arbejder
- Person
- Æstetiker
- Forbruger

Fremlæggelse af årsregnskab

- Resultaterne fra en lang række meget forskelligartede beregninger samles og gøres op på en overskuelig måde
- Værdier af aktiver og passiver fastsættes
 - nuværende værdi omregnes og beregnes på baggrund af overslag og sammenligninger med andre materielle og ikke-materielle værdier
- Udviklinger i virksomheden beregnes og omsættes til procentvise frem- og tilbagegange osv.

Regnskabet fremlægges – og tolkes...

- ”Danske Bank har sammen med 89 andre banker fra EU-lande deltaget i stresstest på foranledning af EBA (European Banking Authority). Her kom Danske Bank ind på en sjetteplads, og det bekræfter koncernens finansielle styrke.”

Privatbudget

- Hovedbrud: Hvad er der råd til?
- Eller regneark med årets forventede forbrug
 - Hvad hvis vi køber X?
 - Forbruger vi for meget?
- Hvad for et liv kan vi leve hvis vi køber en bil?
Et hus? En ferie?

DREAM

- "DREAM (Danish Rational Economic Agents Model) er en dynamisk anvendt generel ligevægtsmodel med overlappende generationer af husholdninger, der tilrettelægger deres adfærd i overensstemmelse med rationelle forventninger"
- "Husholdningerne antages at planlægge deres forbrug, arbejdsudbud og opsparing med henblik på at opnå et så højt forbrug som muligt, givet en afvejning af værdien af fritid og ønsket om at videregive arv til egne børn. Man siger således, at husholdningerne tager hele deres fremtidige livscyklus i betragtning i deres økonomiske adfærd"

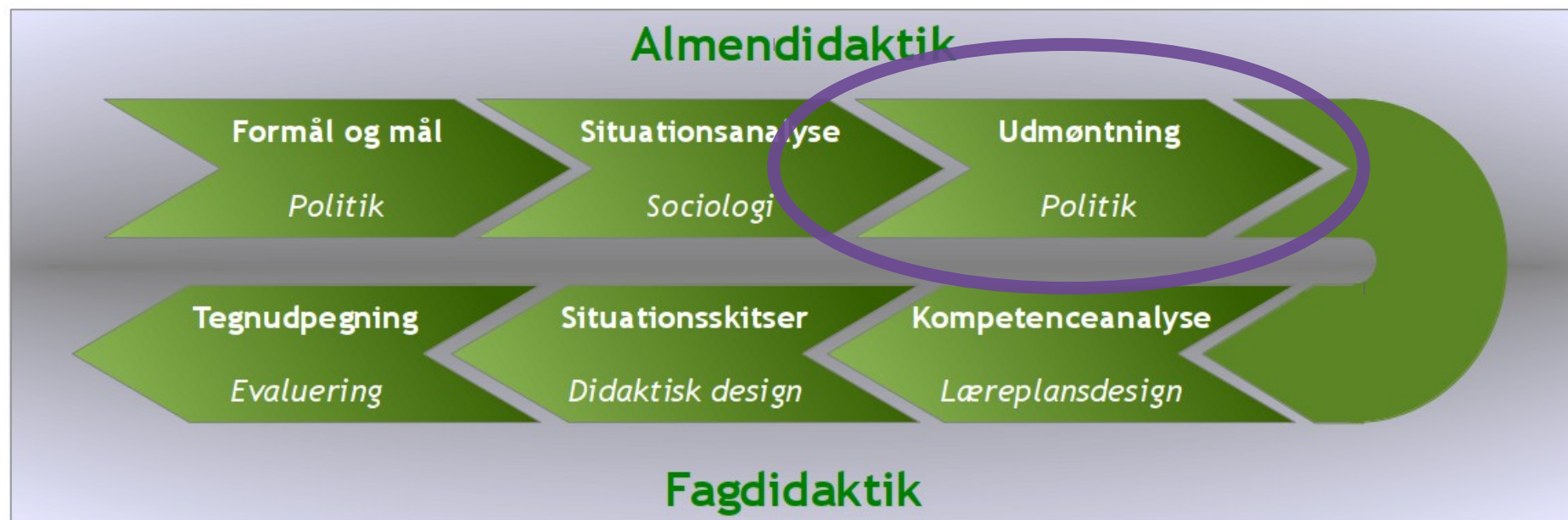
Diskussion af DREAM

- Er mennesker rationelle?
- Er krise en anomali?
 - professor i økonomi Jesper Jespersen: når der er arbejdskraft til rådighed, så eksisterer der også arbejdspladser til dem (hvis de vil tage jobbene). Arbejdsløshed er således udtryk for uvilje til at arbejde – eller en midlertidig anomali.
- Er meningen og målet **VÆKST**?

Summe

- Flere prototypiske situationer
 - Udpeg prototypiske situationer (som I forventer kan have relevans for jeres fag) for en eller flere identiteter i et eller flere domæner:
 - Forbruger, Borger, Arbejder, Æstetiker, Person
- Hvad kendetegner disse situationer?
 - Hvilke udfordringer er der i disse?

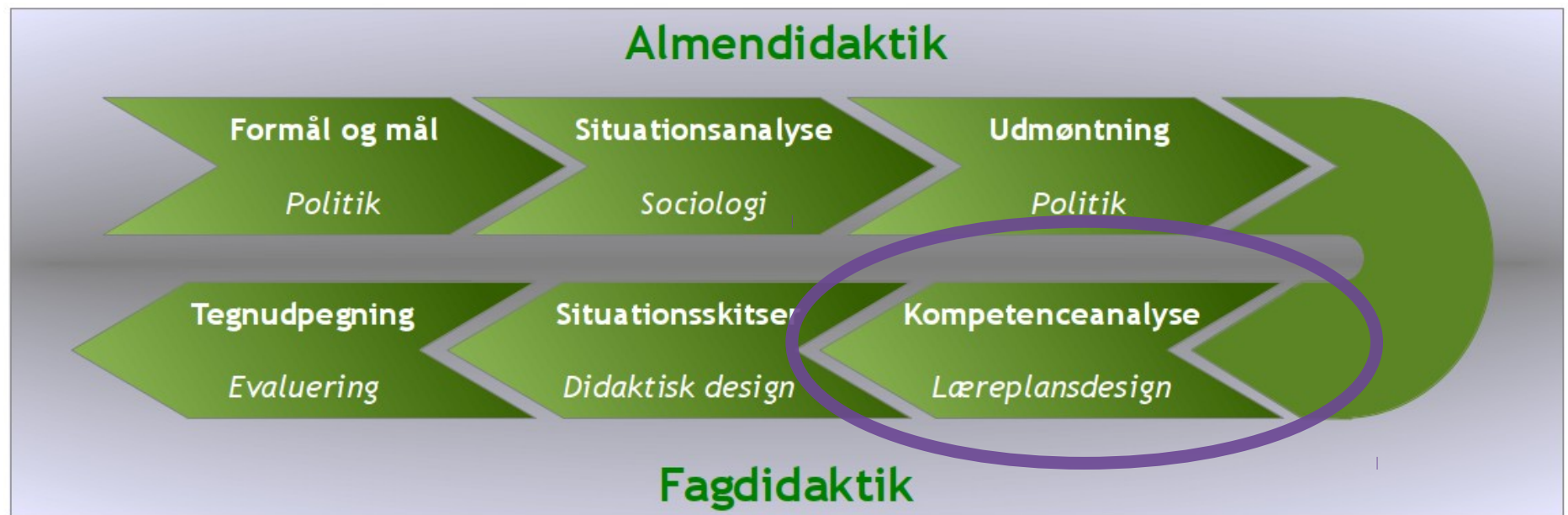
Faser i en prototypisk situationsorienteret curriculumlogik

Udmøntning

- Hvilke af de identificerede prototypiske situationer er vigtige for de opvoksede samfundsborgere at kunne deltage i?
- Sociologiske og almendidaktiske argumenter, politiske beslutninger

Faser i en prototypisk situationsorienteret curriculumlogik

Kompetenceanalyse og læreplansdesign

- Fagdidaktiske analyser: Hvordan kan fagene bidrage med at udvikle kompetencer som sætter eleverne i stand til at håndtere udfordringer i udpegede prototypiske situationer?
- To faser:
 - Udpegning af artefakter af primær, sekundær og tertiær art der skal kunne håndteres for at deltage kompetent i en prototypisk situation.
 - Med hvilke metoder og med hvilken viden kan de enkelte fag og fagområder bidrage.

Fremlæggelse af regnskab

- Matematik: Samarbejde om modellering, systematik, regning. Statistik.
- Økonomi/samfundsvidenskab: Viden om kravene til regnskabspraksis, skat.
- Dansk: Selvfremstilling. Fortælling. Genrer.

Privatbudget

- Matematik: Regneark, modellering. Renter.
- Dansk/Religion/Filosofi: Livets mening...!
- Økonomi/samfundsfag: Løn og lån. Skat. Investering.

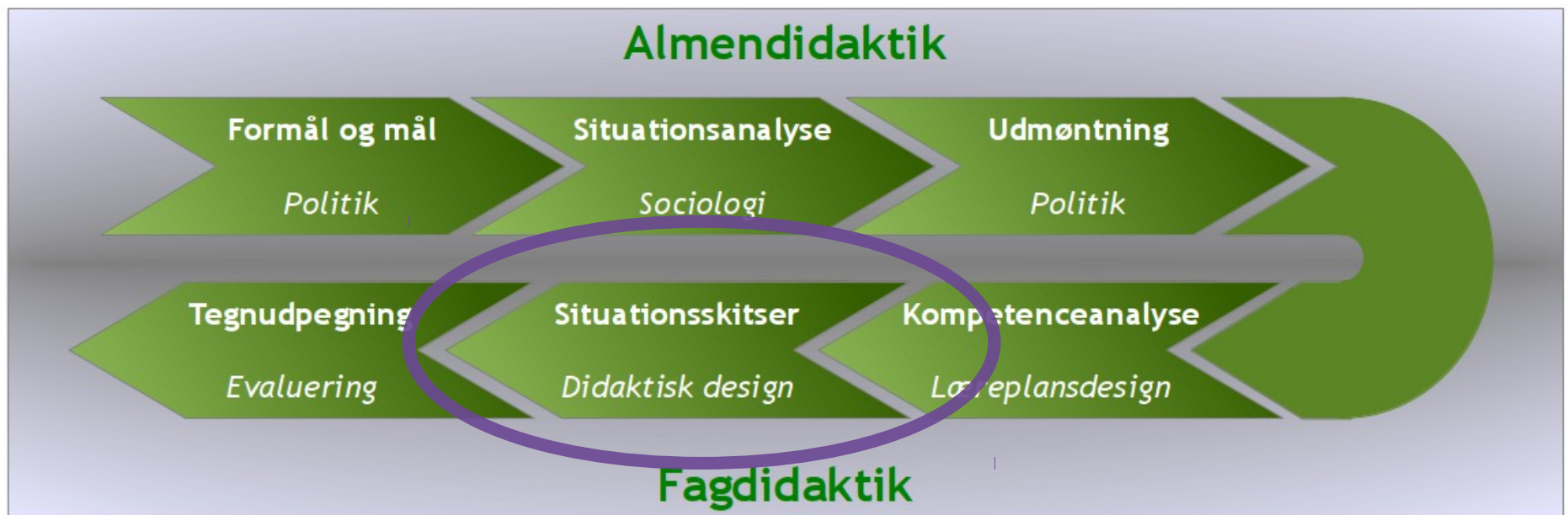
DREAM

- Matematik/Økonomi/Samfundsfag: Økonomisk modellering, politiske grundsyn og relationen til økonomisk teori
- Filosofi/dansk/psykologi: Hvad er et menneske? Rationalitet, begær. Evne til at overskue konsekvenser af handlinger
- Historie: Hvilke økonomiske kriser har der været tidligere i historien?

Summe

- I forhold til jeres tidligere samtale
 - Udpeg af artefakter af primær, sekundær og tertiær art der skal kunne håndteres for at deltage kompetent i den prototypiske situation.
 - Med hvilke metoder og med hvilken viden kan de enkelte fag og fagområder bidrage?

Faser i en prototypisk situationsorienteret curriculumlogik

Didaktisk design

- Udgangspunkt i de prototypiske situationer som eleverne skal udvikle kompetencer til at deltage i
 - a) udpegning af hvordan aktiviteter i disse situationer kan lede til udvikling af kompetencer,
 - b) udpegning af hvilke artefakter der kan indgå i håndteringen af udfordringer i situationerne og
 - c) udpegning af hvordan faglige tilgange, metoder og viden kan bidrage til håndtering af artefakter i disse situationer

En situation

- Diskussion af klima-problemet
- Forudsætning:
 - Eleverne skal vide noget om klima
 - Eleverne skal have kendskab til positionerne i diskussionen
- Mål:
 - Eleverne skal blive mere nuancerede i deres holdning til klimaspørgsmålet
 - Eleverne skal udvikle deres kompetence til ansigtsløs kommunikation

Webparlament

Forside

Webhøring

Præsentation

Baggrund

Undervisning

Info

Klimaparlament

Denne hjemmeside er et undervisningsplatform, som er oprettet i forbindelse med et samarbejde mellem 7. klasse på Husum skole, Nordstrandskolen, Tommerup Skole og lektor ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Jeppe Bundsgaard. Samarbejdet er et tværfagligt projekt mellem naturfagene og dansk.

Mål:

At eleverne:

- Får udvidet deres naturfaglige viden om klima og løsningsmuligheder
- bliver bedre til at argumentere for holdninger på baggrund af viden
- kan formulere meninger på tale og skrift
- forholder sig til de særlige kendetegn ved kommunikation over nettet
- kan lytte til andres argumenter og indgå kompromisser
- møder og kommunikerer med andre unge fra andre dele af landet

Ide

- Flere klasser arbejder sammen via webben om at komme til klarhed over et emne, foreslå regler for eller ideer til fornyet praksis og fremlægge det for relevante personer.
- Alle elever har profiler – og derigennem identitet i det virtuelle rum – og adgang til social kommunikation
- Eleverne mødes som afslutning på projektet til en paneldebat

Faglige muligheder

- Naturfaglighed
- Tværfaglighed.
 - Faglig læsning
- Genreskrivning
 - læserbrev, argumenterende tekster
- Samarbejde om skrivning af policy paper
 - Responsgivning, korrekturlæsning
- Skriftlig selvfremstilling

Kompetenceorienteret undervisning

- Undervisningen har fokus på
 - at eleverne skal udvikle kompetencer så de kan håndtere udfordringer i situationer i deres nutid og fremtid.
 - Ikke at de skal kende fagets fortid.
- Undervisningen er derfor mere initierende, understøttende, vejledende, udfordrende.

De 10 KOMPIS-bud

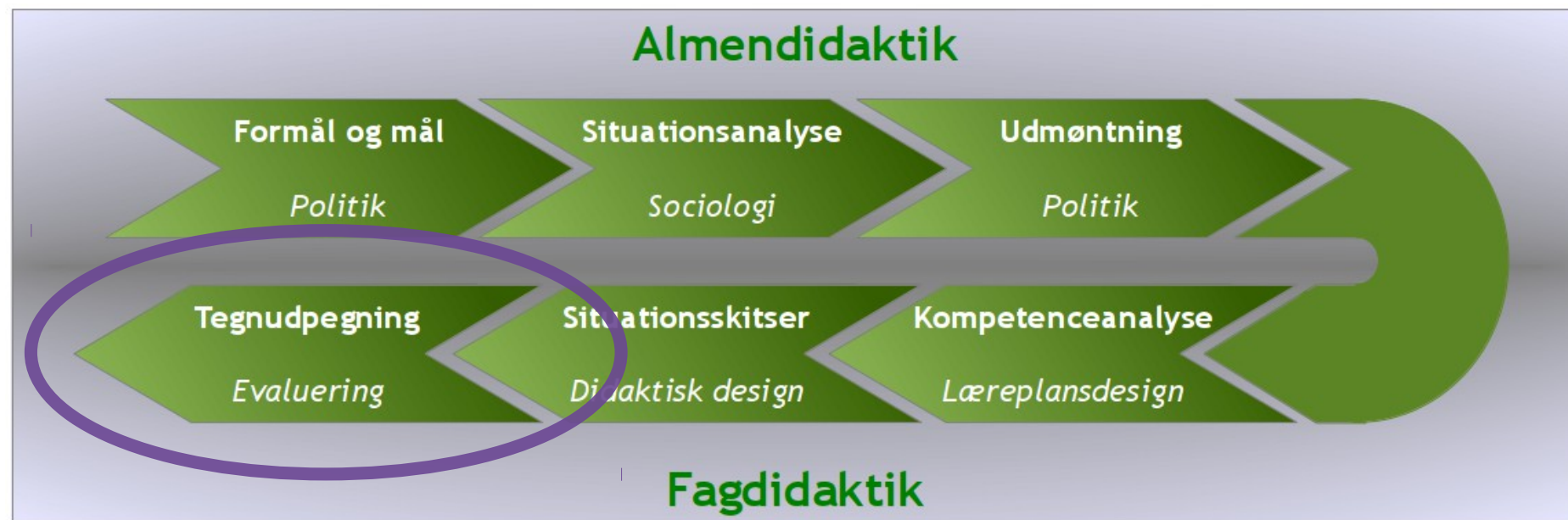
Hvad kendetegner kompetenceorienteret undervisning?

- Projektorienteret – ikke facitorienteret
- Et fagligt (projekt-)fællesskab
- Produkt med modtager
- Lærer planlægger efter mål og produkt (SMTTE)
- Tillid til eleverne
- Elevaktivitet og -ejerskab – motivation der kommer indefra
- Autentisk lærer-/elevkommunikation (vejlederrolle)
- Åbne opgaver: Læreren sætter rammer (deadlines, proceskrav, produktkrav, lærings- og faglighedskrav) og eleverne fylder dem ud
- Dialog- og undersøgende spørgsmålsorienteret undervisning
- Lærer og elever reflekterer over læringsmål og kompetenceudvikling

Summe

- I forhold til jeres prototypiske situationer – udtænk undervisningssituationer
 - a) diskuter hvordan aktiviteter i disse situationer kan lede til udvikling af kompetencer,
 - b) diskuter hvilke artefakter der kan indgå i håndteringen af udfordringer i situationerne og
 - c) diskuter hvordan faglige tilgange, metoder og viden kan bidrage til håndtering af artefakter i disse situationer

Faser i en prototypisk situationsorienteret curriculumlogik

Evaluering

- Hvor kompetent deltager eleverne i de praksisser undervisningen udgøres af
- Fokus på tegn på udvikling

Tegn på udvikling

- Findes i elevernes delprodukter
- Findes i elevernes aktive deltagelse
- Findes i elevernes egne formuleringer af deres egen udvikling
 - Logbog, portefølje, kompetenceudviklingsskema
- Test...?
 - Er kontekstløse
 - Men sammenlignelige...

Opsummering:

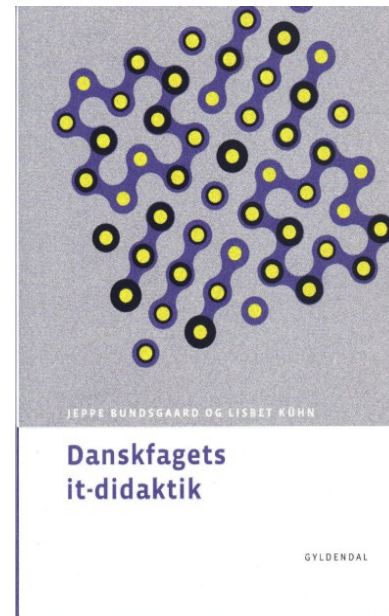
Faser i en prototypisk situationsorienteret curriculumlogik

Litteratur

- Facing faceless faces : Exploring the Necessity of New Competencies E-mail and Web Communication. / Bundsgaard, Jeppe. 1. udg. New York : Hampton Press; Incorporated, 2012. s. 55-73.
- Udvikling af literacy i scenariebaserede undervisningsforløb / Jeppe Bundsgaard, Morten Misfelt og Vibeke Hetmar I: *Viden om læsning* (forthcoming)
- The missing link - Prototypiske situationer som didaktisk kategori : En homage til Svein Østerud. / Bundsgaard, Jeppe. I: *Digital Kompetanse*, Vol. 6, Nr. Special_issue, 02.12.2011, s. 295-308.
- Hvad skal der ske i skolen? : Et bud på en prototypisk situationsorienteret curriculum-logik. / Bundsgaard, Jeppe ; Misfeldt, Morten ; Hetmar, Vibeke. I: *Cursiv*, Vol. 2011, Nr. 8, 2011.

Tak for nu

www.jeppe.bundsgaard.net
jebu@dpu.dk

Spørgsmål og kommentarer?